

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ ЗДОРОВ'Я ТА ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ**

КАФЕДРА НАУК ПРО ЗДОРОВ'Я

**Контрольні запитання та тестові завдання для контролю знань з
дисципліни «Гендерна психологія»**

Методична розробка

Ужгород - 2023

УДК 159.922.1-021.23(076)

Контрольні запитання та тестові завдання для контролю знань дисципліни «Гендерна психологія» / Укладачі: О.Л. Корольчук, І.Я.Гуцол.
Ужгород, 2023. 58 с.

Укладачі:

Корольчук Олена Ласлівна – доцент кафедри наук про здоров'я ДВНЗ «Ужгородський національний університет», **магістр психології**, кандидат наук з державного управління.

Гуцол Іванна Ярославівна - асистент кафедри наук про здоров'я ДВНЗ «Ужгородський національний університет», спеціаліст соціальної роботи, практичний психолог, магістр соціології.

Рецензенти:

Яцина Олена Федорівна – доктор психологічних наук, професор, професор кафедри наук про здоров'я ДВНЗ «УжНУ».

Луцьов Віталій Євгенович – кандидат психологічних наук, доцент, запрошений професор Люблінського католицького університету імені Яна Павла II та Східноєвропейської унії університетів.

Навчально-методичне видання розроблене з метою забезпечення студентів методичними рекомендаціями щодо контролю знань та підготовки до модульних контрольних робіт і заліку з дисципліни «Гендерна психологія» за освітньо-професійною програмою «Клінічна психологія» здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 053 Психологія галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки. Видання укладене у відповідності до робочої програми з вказаної дисципліни, містить перелік теоретичних питань та тестових завдань, які охоплюють програму курсу та дають можливість підвищити рівень самостійної підготовки студентів, підготуватися до оволодіння нових дисциплін.

Розглянуто та рекомендовано до використання у навчальному процесі на засіданні кафедри наук про здоров'я ДВНЗ «Ужгородський національний університет» від 24 січня 2023 року, протокол № 7

Розглянуто та свалено до друку науково-методичною комісією факультету здоров'я та фізичного виховання ДВНЗ «Ужгородський національний університет» від 26 січня 2023 року, протокол № 6

© Корольчук О.Л., 2023

©Кафедра наук про здоров'я, 2023

©ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2023

ЗМІСТ

Вступ	4
Програма навчальної дисципліни	8
Контрольні запитання для підготовки до модульних контрольних робіт та заліку: Перелік тестових запитань	9
Контрольні запитання для підготовки до модульних контрольних робіт та заліку: Перелік запитань для підготовки до індивідуального опитування	40
Контрольні запитання для підготовки до модульних контрольних робіт та заліку: Перелік запитань для підготовки до заліку.	47
Основні поняття та терміни	51
Список рекомендованої літератури	64

Вступ

Шановні студенти!

Ласкаво просимо до курсу «Гендерна психологія» для клінічних психологів.

Сьогодні ми розпочинаємо захоплюючий шлях вивчення тем, які стають все більш важливими в сучасному світі клінічної психології. Гендерна психологія є ключовим елементом нашої професійної підготовки. Розуміння взаємозв'язку між психологічними процесами та гендерними аспектами є необхідним для ефективної роботи в області клінічної психології.

Сучасне суспільство стикається з унікальними викликами, пов'язаними з розмаїттям гендерних ідентичностей, стереотипів та соціокультурних трендів і очікувань - це впливає на здоров'я людини, психічне здоров'я і самооцінку індивіда.

Ваші знання та розуміння гендерної психології стануть важливими інструментами у роботі з клієнтами та у власній професійній реалізації. Цей курс не лише надасть вам теоретичний фундамент гендерної психології, але й сприятиме розвитку навичок, які будуть вам корисні в клінічній практиці та забезпечуватимуть можливість надання якісних високопрофесійних медичних та реабілітаційних послуг, працювати у складі мультидисциплінарних команд сучасної системи охорони здоров'я України. Гендерна психологія допоможе вам розкрити нові підходи до роботи з клієнтами, оскільки вона враховує індивідуальні особливості, пов'язані з гендером, та їх вплив на психічне здоров'я. Ваша здатність сприймати та розуміти різноманіття гендерних перспектив буде ключовою у ваших практичних випадках та допоможе побудувати ефективні та здорові відносини з клієнтами.

Ми віримо, що цей курс стане для вас не лише навчанням, але й можливістю розширити горизонти розуміння сучасної психологічної науки та застосувати ці знання в практичній роботі.

Сподіваємося, що ви візьмете участь у вивченні цієї цікавої та важливої галузі психології з великим ентузіазмом та відкритістю. Ми сподіваємося, що цей курс стане платформою для вашого особистого і професійного зростання. Нехай вивчення гендерної психології вкаже вам на нові шляхи розвитку та допоможе зрозуміти, як ви можете внести свій внесок у покращення психічного здоров'я та благополуччя сучасного суспільства.

Бажаємо успіху у вашому навчанні та впровадженні отриманих знань у вашій майбутній професійній діяльності. Нехай цей курс буде для вас

важливим кроком у напрямку глибокого розуміння людської психіки, а також усвідомлення та поваги до різноманіття гендерних досвідів.

Бажаємо вам захоплюючого та плідного навчання.

Сучасна підготовка фахівців спеціальності «Клінічна психологія» за освітнім ступенем бакалавра відповідно до стандарту вищої освіти України та освітньо-професійної програми підготовки потребує набуття навичок спеціальних компетентностей, як наприклад - (СКЗ, СК15) «Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків та Розуміння принципів та вміння комплексно застосовувати методи психодіагностики, психокорекції, психореабілітації та психопрофілактики в роботі». Дисципліна «Гендерна психологія» забезпечить ознайомлення з базовими поняттями які стосуються процесів взаємозв'язку психіки, психічних процесів, поведінки та гендерної ідентичності; впливу гендерних відмінностей, стратегій самореалізації і гендерних стереотипів на формування особистості, її взаємин і комунікацій, гендерної соціалізації; впливу гендерних аспектів на формування психічного здоров'я і благополуччя, у т.ч. методами промоції психічного здоров'я та психологічного благополуччя.

Основною метою вивчення дисципліни «Гендерна психологія» є набуття студентами навичок застосування вказаних теоретичних знань у практичній роботі.

Підготовка сучасних фахівців спеціальності 053 «Клінічна психологія», за освітнім ступенем бакалавра спеціальності 053 Психологія, галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки, відповідно до стандарту вищої освіти України та освітньо-професійної програми підготовки передбачає формування у студентів також компетентностей щодо розв'язання комплексних завдань у професійній і дослідницько-інноваційній діяльності у сфері клінічної психології та застосування психологічних знань в умовах професійної діяльності, у складі фахівців мультидисциплінарних реабілітаційних команд, вироблення рішень, спрямованих на підвищення ефективності командної роботи, підвищення рівня знань та набуття практичних навичок з організації надання пацієнт-центричної, цілеспрямованої якісної професійної допомоги мультидисциплінарною командою у т.ч. на засадах Міжнародної класифікації функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я (МКФ) на різних рівнях надання медичної допомоги, з різними категоріями населення.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

загальні:

- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях (ЗК1);
- навички використання інформаційних і комунікаційних технологій (ЗК3);
- здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями (ЗК4);
- здатність бути критичним і самокритичним (ЗК5);
- здатність приймати обґрунтовані рішення (ЗК6);
- здатність генерувати нові ідеї (креативність) (ЗК7);
- навички міжособистісної взаємодії (ЗК8);
- здатність працювати в команді (ЗК9);
- здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя (ЗК11);

фахові (спеціальні):

- здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ (СК 2);
- здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків (СК 3);
- здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел (СК 4);
- здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну відповідно до запиту (СК 9);
- здатність до розробки та реалізації типових програм, спрямованих на профілактику відхилень у соціальному та особистісному статусі, психічному розвитку людини, а також негативного впливу професійних ризиків в різних видах діяльності (СК 10);
- здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку (СК 12);
- розуміння сфер компетентності та специфіки професійної діяльності клінічного психолога (СК 13);
- розуміння психологічної сутності станів здоров'я та хвороби, знання критеріїв та методів дифдіагностики для визначення психічної норми та патології (СК 14).

Вивчення дисципліни «Гендерна психологія» передбачає 120 годин та включає лекції, практичні заняття, самостійну та індивідуальну роботу студентів. Оцінювання якості знань студентів, в умовах організації навчального процесу за кредитно-модульною системою здійснюється шляхом модульного та підсумкового (семестрового) контролю у вигляді заліку за 100-бальною шкалою оцінювання, за шкалою ECTS та національною шкалою оцінювання.

Програма навчальної дисципліни

- Тема 1 Гендерна психологія як наука. Історія розвитку гендерної психології. Передумови, задачі розвитку гендерної психології.
- Тема 2 Предмет, завдання, структура гендерної психології. Гендер як соціальна категорія. Взаємозв'язок гендерної психології з іншими науками.
- Тема 3 Методи дослідження гендерної психології. Методологія та методи психологічних досліджень гендеру.
- Тема 4 Гендер і стать. Гендерні особливості самоактуалізації особистості.
- Тема 5 Поняття гендерної ідентичності. Структура. Види. Розвиток. Гендерні особливості самоактуалізації особистості.
- Тема 6 Особливості гендерної нерівності. Гендерні відмінності.
- Тема 7 Загальні проблеми гендерної соціалізації. Теорії, механізми, інститути
- Тема 8 Гендерні ролі: поняття, зміст. Соціальні норми та гендерні відмінності. Стереотипи.
- Тема 9 Гендерна психологія спілкування. Гендерні аспекти батьківства.
- Тема 10 Гендерна специфіка особистісного та професійного зростання.
Гендерна психологія лідерства

Перелік тестових запитань

для контролю знань та підготовки до модульних контрольних робіт і заліку

1. Фокус-група, як метод дослідження у гендерній психології, використовується для –

- a) визначення темпераменту
- b) для збору думок, поглядів та досвіду учасників щодо гендерних питань
- c) для опису результатів дослідження і експерименту, впровадження їх у практичну діяльність

2. Тип гендерної ідентичності, при якому поєднується вираженість як маскуліних, так і фемініних якостей називається:

- a) маскуліним
- b) фемініним
- c) андрогініним
- d) недиференційованим

3. Ситуація, коли жінки й чоловіки не є фактично рівними за правами, можливостями й уявленнями про них унаслідок сексизму - це

- a) гендерний стереотип
- b) гендерна роль
- c) гендерна приналежність
- d) гендерна нерівність

4. Процес засвоєння людиною соціальної ролі, визначеної для неї суспільством від народження залежно від її статі – це

- a) гендерна адаптація
- b) гендерна соціалізація
- c) гендерна самосвідомість
- d) гендерний стереотип

5. Напрямок психологічного знання, що вивчає характеристики гендерної ідентичності, які визначають соціальну поведінку людей, залежно від їх статевої чи гендерної приналежності

- a) порівняльна психологія
- b) гендерна психологія
- c) поведінкова психологія
- d) соціальна психологія

6. Біологічне поняття, що зумовлене структурою генів –

- a) гендер
- b) статева роль
- c) стать
- d) гендерна роль

7. Комплекс характерологічних особливостей, до якого відносять такі особистісні риси як сила, агресивність, сміливість, самостійність, називається

- a) маскулінім
- b) феміннім
- c) андрогіннім
- d) недиференційованим

8. Сформовані в культурі узагальнені уявлення про те, якими рисами мають володіти і як повинні поводитися чоловіки та жінки – це

- a) гендерна приналежність
- b) гендерна нерівність
- c) гендерний стереотип
- d) гендерна роль

9. Вид соціальної ролі: набір норм, очікуваних зразків поведінки, діяльностей, атрибутів, що приписуються як «притаманні» чоловікам і жінкам – це

- a) гендерна приналежність
- b) гендерна нерівність

- c) гендерний стереотип
- d) гендерна роль

10. Комплекс характерологічних особливостей, до якого відносять такі особистісні риси як емоційність, вразливість, мрійливість, називається

- a) маскулінним
- b) фемінним
- c) андрогінним
- d) недиференційованим

11. Соціальний конструкт, який визначає соціальну стать людини – це

- a) статева роль
- b) гендер
- c) статева ідентифікація

12. Цисгендер – це

- a) відмінність гендерної ідентичності та біологічної статі
- b) співпадіння гендерної ідентичності та біологічної статі
- c) об'єднання усіх можливих гендерів

13. Фемінологія – це

- a) наука
- b) філософська течія
- c) віра жінок у свої сили

14. Вивчає закономірності соціального становища жінок, соціально політичні, економічні, соціально-психологічні закономірності вирішення жіночого питання

- a) гендерологія
- b) фемінологія
- c) фемінізм

15. Трансгендер – це

- a) соціальна роль, обумовлена гендерним стереотипом
- b) відмінність гендерної ідентичності та біологічної статі
- c) співпадіння гендерної ідентичності та біологічної статі

16. З наведених тверджень оберіть те, котре найповніше розкриває зміст поняття «гендерна психологія»

- a) галузь психологічного знання, яка вивчає набуті в процесі соціалізації
- b) характеристики гендерної ідентичності, що детермінують соціальну поведінку людей, залежно від їх статевої приналежності
- c) напрямок психологічного знання, що вивчає характеристики гендерної ідентичності
- d) наука, що спрямована на пошук схожості у поведінці чоловіків та жінок

17. Питання гендерної рівності стосується

- a) визначення статі людини
- b) збереження традиційної сім'ї
- c) захисту прав людини

18. Оберіть правильне твердження

- a) стать задається природою, а гендер конструюється соціально
- b) і стать, і гендер є соціальними конструктами
- c) і стать, і гендер є продуктами соціалізації

19. Скільки хвиль активізації нараховує фемінізм?

- a) дві хвилі
- b) три хвилі
- c) чотири хвилі

20. До якої хвилі фемінізму відноситься «Рух суфражисток» ?

- a) до першої хвилі
- b) до другої хвилі
- c) до третьої хвилі

21. У якій країні жінки вперше отримали виборче право?

- a) США
- b) Австралія
- c) Франція
- d) Нова Зеландія

22. З наведених тверджень оберіть те, котре характеризує «квір ідентичність»

- a) ігнорує інші типи, крім гетеросексуальності і гетеросексуального життєвого стилю
- b) своєрідна парасолькова ідентичність, множинна за суттю, що дозволяє поєднати різноманітний набір сексуальних ідентичностей
- c) викликає у людей з нетрадиційною сексуальною орієнтацією постійних гнів, пригнічений настрій і зниження самооцінки

23. Мізогінія – це

- a) ненависть до жінок
- b) ненависть до чоловіків
- c) ненависть до обох статей

24. Мізандрія – це

- a) ненависть до жінок
- b) ненависть до чоловіків
- c) ненависть до обох статей

25. Гендерний конфлікт – це

- a) протиріччя між чоловіками та жінками
- b) це конфлікт, спричинений протиріччями між нормативними уявленнями про особливості поведінки чоловіків та жінок
- c) розділ гендерної психології, що вивчає механізми формування відчуття свого жіночого чи чоловічого тіла

26. Формування гендерної ідентичності відбувається (оберіть всі вірні варіанти відповідей)

- a) генетично
- b) спадково
- c) соціально
- d) культурно

27. Гендерна психологія досліджує (оберіть всі вірні варіанти відповідей)

- a) гендерну ідентичність

- b) засвоєння гендерних ролей
- c) формування гендерного стереотипу

28. З наведених тверджень оберіть те, котре характеризує поняття «гендерний дисплей»

- a) це спосіб вираження гендерної ідентичності через зовнішність і поведінку
- b) завжди відповідає стереотипам про стать
- c) визначається виключно генетичними факторами

29. Що означає термін «стереотипи гендеру»?

- a) різниця в оплаті праці для представників різних статей
- b) погляди і очікування, які існують у суспільстві щодо поведінки осіб різних статей
- c) взаємодія між представниками різних статей

30. Серед соціокультурних чинників, які впливають на формування гендерної ідентичності можна назвати

- a) політичний устрій у країні
- b) фізіологічні характеристики особи
- c) сімейне виховання та соціальне оточення

31. Яке з визначень найбільш точно окреслює предмет гендерної психології?:

- a) закономірності соціального конструювання гендеру
- b) психологічні відмінності між чоловіками та жінками
- c) психологічні закономірності формування та вияву гендеру у взаємодії
- d) психологічні характеристики, які є наслідком гендерної соціалізації

32. Який розділ гендерної психології вивчає механізми формування відчуття свого жіночого чи чоловічого тіла, усвідомлення своєї належності до певної статі у соціальному контексті?

- a) методологія та теорія гендерної психології
- b) психологія гендерних відмінностей
- c) психологія гендерних характеристик особистості

- d) психологія гендерної соціалізації
- e) прикладна гендерна психологія

33. Методологічною основою сучасних досліджень гендеру є:

- a) соціально-конструктивістський підхід
- b) статево-рольовий підхід

34. виправте неточність у даному визначенні терміну «фемінізм»:

«Фемінізм – це філософська концепція, що становить основу соціально-політичного, культурного, інтелектуального руху, спрямованого на забезпечення домінування жінок над чоловіками в усіх сферах суспільного життя».

35. Які з названих висловлювань розкривають сутність феміністичної критики психології?:

- a) викриття сексистської налаштованості психологічних теорій;
- b) критика нехтування психологією соціального контексту життя жінок;
- c) недооцінка внутрішніх детермінант так званого «жіночого характеру».

36. Гендерна психологія, як окрема наукова галузь, сформована:

- a) наприкінці XIX ст.
- b) повоєнні 40-50 роки XX століття
- c) 70-ті роки XX століття
- d) 90-ті роки минулого століття

37. Ідею якого феміністського підходу передає теза: «Жінки можуть відрізнятись від чоловіків, а можуть не відрізнятись. Тільки точні вимірювання можуть довести подібність та відмінність»:

- a) підхід з точки зору фемінізму
- b) феміністичний емпіричний підхід
- c) феміністський конструктивістський підхід

38. Чи згодні Ви з твердженням, що основне завдання сучасної гендерної психології – виявлення психологічних відмінностей між чоловіками та жінками?:

- a) так

b) ні

39. Доповніть дане висловлювання:

«В межах фемінізму .... хвилі підкреслюється, що досягнення рівних прав не завжди передбачає досягнення рівних можливостей. Завдання жіночого руху – озвучити особливу жіночу позицію, розкрити нерівності, вплетені в наше повсякденне життя».

40. Яка «хвиля» фемінізму привертає увагу до неоднорідності жіночого досвіду та ментальних засад гендерної нерівності?

- a) перша
- b) друга
- c) третя

41. виправте неточність у даному визначенні поняття «гендер»:

«Гендер – це біосоціальний конструкт, що представляє собою задані характеристики так званої «чоловічої» та «жіночої» поведінки, стилю і способу життя, норм, уподобань, життєвих прагнень».

42. Які з названих понять не відносяться до категоріального апарату гендерної психології? Викресліть зайве.

Гендерна нерівність, гендерна ідентичність, гендерна роль, гендерні відносини, велика соціальна група, гендерні норми, статевий диморфізм, гендерна взаємодія, гендерний дисплей.

43. У психологічний оберт поняття «гендер» ввів:

- a) Дж.Мані
- b) Р.Столлер
- c) С.Бем
- d) С.Де Бовуар

44. Визначте положення, що не відноситься до статево-рольового підходу:

- a) статеві ролі є непов'язаними з біологічною основою
- b) жіночі та чоловічі ролі є взаємодоповнюваними
- c) гендерні ролі формуються в процесі ранньої гендерної соціалізації

- d) основне середовище гендерної соціалізації – це родина
- e) культурні стереотипи й особистий досвід є орієнтирами для гендерного виховання.

45. С.Бем назвала «гендерною лінзою», певні мисленнєві настанови і до них віднесла:

- a) андроцентризм
- b) гендерна поляризація
- c) біологічний есенціалізм
- d) статевий диморфізм

46. Основними теоретичними джерелами неklasичного розуміння гендеру є :

- a) соціальний конструктивізм П.Бергера та Т.Лукмана
- b) структурний функціоналізм Т. Парсонса і Р. Бейлса
- c) етнометодологія Гарфінкеля
- d) драматургічний інтеракціонізм І.Гофмана

47. Яка з характеристик не відповідає неklasичному розумінню гендеру?:

- a) мовна детермінованість
- b) пов'язаність з ситуаціями спілкування
- c) активна участь людини у його творенні
- d) множинність
- e) нормативність

48. Детермінована культурою форма самопрезентації гендерних характеристик особистості – це:

- a) гендерна схема
- b) гендерна атрибуція
- c) гендерний дисплей

49. Засновниками «Нової психології статі» на Заході вважають:

- a) С.Бем
- b) Дж. Стоккард та М. Джонсон
- c) І.Гофмана

50. Психологічна теорія гендеру, що акцентує увагу на засвоєнні дітьми моделі батьківської поведінки, підкреслює вплив мікросередовища та соціальних норм на зовнішню статево-рольову поведінку:

- a) теорія психоаналізу
- b) когнітивна теорія
- c) теорія наочності
- d) «нова психологія статі»

51. Завершіть запропоновані висловлювання правильно:

- «Зафіксована в культурі сукупність особистісних якостей і способів соціальної взаємодії, з якою співвідносить себе кожен індивід певної статі, впорядковує і типізує індивідуальний досвід, а також організовує і типізує поведінку чоловіків і жінок, – це ...».
- «Тип гендерної ідентичності, який є наслідком поєднання стандартів фемінності та маскулінності, – це ...».
- «Механізм конструювання гендеру в спілкуванні, що полягає у приписуванні статі на основі гендерних ознак, які демонструються, було описано...».
- «З точки зору теорії... статева типізація здійснюється завдяки здатності дітей групувати та переробляти інформацію, тобто готовності засвоювати інформацію про себе у контексті понять маскулінності – фемінності».

52. Оцініть правильність висловлювань: «+» (правильно) - «-» (неправильно)

- «Соціальне конструювання гендеру відбувається за активної участі особистості в створенні гендерних відносин»
- «Процес конструювання гендеру – це процес засвоєння особистістю культурних норм та правил, що стосуються статі»
- «Уест та Зімерман вважають, що ми з дитинства навчаємося створювати свою гендерно відповідну поведінку у взаємодії та слідкувати за виявами такої у інших»

53. Назвіть, яка з наведених характеристик правильно визначає можливості якісного дослідження:

- a) форма дослідження, що відповідає вимогам валідності, надійності та структурованості і дає можливість отримати строго об'єктивні, кількісно виражені дані, які підлягають подальшій психологічній інтерпретації
- b) форма дослідження, що намагається створити цілісне уявлення про явище, орієнтована на глибинне розуміння явища, його складності, забезпечує його грубий опис
- c) форма дослідження, яка дозволяє визначити взаємозв'язки між гендерними характеристиками особистості та культурним контекстом

54. Який метод обрали дослідники?:

Burgess, Stermer, & Burgess виходили з ідеї, що зображення чоловіків та жінок у відеоіграх є важливим з огляду на, що це одна з найпоширеніших форм розваг для дітей. Вони досліджували людські персонажі, зображені в 225 обкладинках відеоігор (N=173 людських персонажа). Основні моменти їх аналізу полягали в тому, що чоловічі персонажі були швидшими, ніж жіночі персонажі, і, коли зображувалися жіночі персонажі, вони були більш сексуально об'єктивованими. Наприклад, майже половина жіночих персонажів (46%) були зображені як «грудасті» або «супер-грудасті», тоді як близько 25% чоловічих персонажів були зображені як «мускулісти» або «супер-мускулісти». Нарешті, чоловічі персонажі були зображувані, як жорстокі, в чотири рази більш ймовірно, ніж жіночі персонажі:

- a) мета-аналіз
- b) контент-аналіз
- c) дискурс-аналіз

55. Провідним методом кількісних досліджень у гендерній психології є:

- a) експеримент
- b) тестування
- c) спостереження
- d) анкетування

56. Вставте пропущені слова на місце крапок у визначення:

- «Гуманітарне пізнання орієнтоване на ....., звернене до духовного світу людини, до її особистісних цінностей та смислу життя»

- «Експеримент – це провідний метод психологічних досліджень, спрямований на виявлення ... залежностей»

57. Продовжіть почате речення:

- «Метод отримання інформації у ході усного безпосереднього спілкування, що передбачає реєстрацію і аналіз відповідей на запитання, а також вивчення особливостей невербального спілкування – це ...»

- «Комбінування якісних і кількісних методів, що приводить до з'єднання переваг обох методологій, і як наслідок, – одержання більш надійних даних, – це ...»

- «Комплексну характеристику психодіагностичної методики, яка вказує на обґрунтованість і ефективність її застосування, називають ...»

58. Який метод дозволяє заглибитися в складний процес, у психологію однієї особи чи якоїсь групи людей, детально вивчити подію, яка має соціальні та міжособистісні наслідки?:

- a) кейс-стади
- b) фокус-група
- c) інтерв'ю
- d) тест

59. Який з названих методів не відноситься до групи якісних методів дослідження?:

- a) дискурс-аналіз
- b) кейс-стади
- c) проективна техніка
- d) наративний метод

60. У лівому ряду перераховані гендерні характеристики особистості, а у правому – конкретні психодіагностичні методики. З'єднайте стрілками характеристику та методику, встановивши між ними взаємозв'язок.

1) Гендерна ідентичність	а) Статеврольовий опитувальник С. Бем
2) Сексуальна орієнтація	б) Шкала статево-рольової поведінки
3) Гендерна роль	в) Шкали А. Кінзі та Ф. Клайна.

61. Яких вимог необхідно дотримуватися при організації якісного дослідження гендеру?:

- а) будувати стосунки з досліджуваних на основі рівності
- б) рефлексувати свій гендерний досвід
- в) дотримуватися ціннісно нейтральної позиції

62. Виправте неточність у визначенні гендерної соціалізації:

«Гендерна соціалізація - результат засвоєння норм, правил поведінки, соціальних установок відповідно до культурних уявлень про роль, становище і призначення чоловіка і жінки в суспільстві»

63. Фаза гендерної соціалізації, що забезпечує зовнішнє пристосування до гендерних стосунків – це:

- а) інтеріоризація
- б) адаптація

64. Гендерна ресоціалізація:

- а) заміна раніше прийнятих гендерних цінностей і моделей на нові
- б) втрата індивідом свого гендерного досвіду з певних причин, що відображається на життєдіяльності та самореалізації
- в) сутнісне засвоєння індивідом гендерних еталонів, норм та моделей

65. Визначте, який з названих теоретичних підходів основним механізмом гендерної соціалізації вважає ідентифікацію дитини з одним із батьків тієї ж статі:

- а) Психоаналіз
- б) Теорія наочіння
- в) Когнітивна теорія
- г) Теорія гендерних схем
- д) «Нова психологія статі»

66. Визначте, який з названих теоретичних підходів основним механізмом гендерної соціалізації вважає усвідомлення та розуміння дитиною гендерних норм, еталонів, очікувань:

- a) Психоаналіз
- b) Теорія наочіння
- c) Когнітивна теорія
- d) «Нова психологія статі»

67. Визначте, який з названих теоретичних підходів основним механізмом гендерної соціалізації вважає орієнтацію людини відповідати гендерним очікуванням суспільства:

- a) Психоаналіз
- b) Теорія наочіння
- c) Когнітивна теорія
- d) «Нова психологія статі»

68. Диференціальним посиленням називають такий механізм соціалізації, в ході якого:

- a) винагороджується поведінка, яка прийнятна з точки зору суспільства для людини певної біологічної статі, а неприйнятна - карається
- b) винагороджується поведінка, яка прийнятна з точки зору суспільства для людини певної біологічної статі
- c) винагороджується поведінка, яка сприяє самореалізації людини відповідно до її статі

69. Основними теоретичними джерелами «Нової психології статі» є:

- a) роботи Е. Маккобі і К. Джеклін
- b) дослідження Дж. Мані і А. Ерхарда
- c) теорія А. Іглі
- d) концепція андрогінії С. Бем

70. Переважне спілкування із представниками/-цями своєї статі й обмеження контактів з представниками/-цями протилежної статі спостерігається в дитячих іграх без участі дорослих, а у дорослому віці — у дружніх і ділових стосунках:

- a) диференціальне моделювання
- b) гендерна сегрегація
- c) гендерна інтеграція

71. Хто жорсткіший у плані контролю за нормативністю гендерної поведінки?:

- a) дитяча субкультура
- b) культура дорослих

72. Психологічна теорія гендеру, що акцентує увагу на засвоєнні дітьми моделі батьківської поведінки, підкреслює вплив мікросередовища та соціальних норм на зовнішню статево-рольову поведінку:

- a) Психоаналіз
- b) Теорія наслідків
- c) Когнітивна теорія
- d) Теорія гендерних схем
- e) «Нова психологія статі»

73. Які агенти гендерної соціалізації найбільш дієві в дитинстві?:

- a) батьки
- b) сиблінги
- c) ровесники
- d) навчальні заклади
- e) ЗМІ

74. Завершіть пропонування висловлювання правильно:

- «Період первинної соціалізації пов'язаний в основному з ....механізмами засвоєння культури».
- «Вторинна соціалізація передбачає включеність ..... механізмів».

- «Тип гендерної ідентичності, який є наслідком поєднання стандартів фемінності та маскулінності – це ...».

- «З точки зору теорії... статева типізація здійснюється завдяки здатності дітей групувати та переробляти інформацію, тобто готовності засвоювати інформацію про себе у контексті понять маскулінності / фемінності».

75. Назвіть, яка з наведених характеристик правильно визначає поняття «гетеросексизм»:

- a) певна ідеологія, яка заперечує, принижує і стигматизує будь-які не гетеросексуальні форми поведінки, ідентичності, відносини або громади
- b) негативне, упереджене ставлення до людини на основі її сексуальної орієнтації
- c) страх перед гомосексуальністю та перед спілкуванням з людьми нетрадиційної сексуальної орієнтації

76. Різновид сексизму, що виявляється в упередженому ставленні до можливостей жінок (їх компетентності, інтелекту, лідерства), порівняно з чоловіками ?

- a) ворожий сексизм
- b) доброзичливий сексизм
- c) дискурс-аналіз

77. Чи можна розглядати як сексизм поведінку чоловіка, який розплачується в ресторані за спільну з жінкою вечерю?:

- a) так
- b) ні

78. Який рівень аналізу гендерної ролі дозволяє розкрити специфіку соціального становища жінки (типові види діяльності, соціальний статус, масові уявлення про жінку) через співвіднесення її зі статусом чоловіка в рамках конкретного суспільства?:

- a) соціальний
- b) міжособистісний
- c) особистісний

79. Вставте пропущені слова на місце крапок у визначення:

- «...– практика, за допомогою якої одній людині віддається перевага над іншою за статевою ознакою».
- «Гендерна роль - ... поведінки і відносин, дотримання якої дозволяють іншим людям робити висновки про приналежність індивіда до чоловічої або жіночої статі»

80. Продовжіть почате речення:

- «Соціально конструйовані категорії «маскулінності» і «фемінності», які підтверджуються різною (в залежності від статі) поведінкою, різним розподілом всередині соціальних ролей і статусів, підтримуються психологічними потребами людини поводитися в соціально бажаній манері та відчувати свою цілісність і несуперечливість – це ...»

81. В якому рядку правильно перераховані основні норми чоловічої гендерної ролі?:

- a) успішність; фізична, розумова, емоційна твердість; антижіночність
- b) успішність; фізична, розумова твердість; емоційність, антижіночність
- c) успішність; фізична, розумова твердість; емоційність

82. Яка функція стереотипу полягає у спрощенні і систематизації знання, допомагає економити зусилля індивіда при сприйнятті складних об'єктів, дозволяє інтерпретувати поведінку іншого, а також передбачати її в подальшому?:

- a) конітивна
- b) захисна
- c) консолідуюча
- d) контролююча

83. У лівому ряду перераховані різновиди стереотипів, а у правому – їх характеристики. З'єднайте стрілками стереотип та характеристику, встановивши між ними взаємозв'язок

1) Стереотипи фемінності та маскулінності	а) Приписують те, що для жінок головними соціальними ролями є сімейні ролі (мати, господиня), для чоловіків – професійні.
2) Стереотипи сімейних та професійних ролей	б) Приписують те, що покликанням жінок є експресивна сфера діяльності, а чоловіків - інструментальна.
3) Стереотипи, пов'язані з діяльністю чоловіків та жінок	в) Приписують людям думку про соматичні, психологічні та поведінкові якості, властиві чоловікам та жінкам.

84. Який з названих компонентів стереотипу забезпечує орієнтацію людини у змісті очікувань від неї як від жінки/чоловіка?:

- а) описовий
- б) наказовий

85. Зниження жінкою рівня своїх здібностей та професійної компетентності попри високі досягнення, а також знецінення досягнутих результатів відбувається під дією:

- а) страху успіху
- б) потреби в досягненнях
- с) потреби в уникненні невдачі

86. Який з трьох різновидів рольових конфліктів для жінок пов'язаний з рольовим перенавантаженням?:

- 1. рольовий конфлікт множинності ролей
- 2. конфлікт «страх успіху»
- 3. екзистенційно-гендерний конфлікт

87. виправте неточність у визначенні поняття «гендерна ідентичність»:

«Гендерна ідентичність - базова структура соціальної ідентичності, що характеризує людину з точки зору її належності до чоловічої або жіночої групи, при цьому не важливо, як сама людина себе категоризує».

88. Усвідомлення приналежності до певної статі і опис себе з використанням категорій мужності / жіночності) - це функція:

- a) когнітивного компоненту
- b) афективного компоненту
- c) конативного компоненту

89. Функцією якого компоненту є презентація самого себе як представника гендерної групи, способів розв'язання криз ідентичності на основі виборів варіантів поведінки відповідно до особистісно значущих цілей і цінностей?:

- a) когнітивного компоненту
- b) афективного компоненту
- c) конативного компоненту

90. Оцінка психологічних рис і особливостей рольової поведінки на основі їх співвіднесення з еталонними моделями маскулінності / фемінності) виявляється через дію:

- a) когнітивного компоненту
- b) афективного компоненту
- c) конативного компоненту

91. Якщо людина ідентифікується із стандартами іншої статі, то її ідентичність є:

- a) традиційною
- b) ізомерною
- c) недиференційованою
- d) андрогінною

92. Здатність усвідомлено визначати стать оточуючих людей на основі зовнішніх, випадкових ознак виникає у дітей у:

- a) до півтора року
- b) 3-4 роки
- c) 5-6 років
- d) 6-7 років

е) молодшому шкільному віці.

93. Вставте пропущені слова у пропоновані висловлювання:

- «Поняття сексуальності виражає те, як суспільство та окремі люди організують, розуміють та репрезентують ... та ... дії»

- «Усвідомлення людиною своїх сексуальних переваг, віднесення людиною себе до гетеро-, гомо- чи бісексуальності – це ...»

94. Оцініть правильність висловлювань: «+» (правильно) - «-» (неправильно)

- «Квір-ідентичність та гомосексуальна ідентичність є синонімічними поняттями»

- «Гендерна психологія сексуальності розкриває специфіку сексуальних відносин, що задана ієрархією ролей гендерної схеми»

95. Бар'єр, який обмежує кар'єрне просування жінок певною сходинкою в кар'єрі, безвідносно до їх професійних якостей, – це:

а) страх успіху

б) скляна стеля

с) дискримінація

96. Гендерні аспекти лідерства почали вивчатися:

а) з 70-х років минулого століття

б) з 90-х років минулого століття

с) після 2000 року

97. Відмінності в стилі керівництва жінок та чоловіків вивчаються у напрямі:

а) дослідження поведінки лідера залежно від статі

б) дослідження гендерної ідентичності лідера

с) крос-культурні дослідження гендерних аспектів лідерства

д) дослідження особистості лідерів різної статі

е) дослідження психологічних перешкод для лідерства жінок

98. Доповніть фразу, яка розкриває сутність трансформаційного лідерства:

«Лідерство, яке втілює ідею ... , називається трансформаційним. Воно пов'язане з індивідуальним підходом, турботою про розвиток, мотивацією, увагою до ...».

99. Чи вірним є твердження: «Жінки більш схильні до трансформаційного лідерства, ніж чоловіки?»:

- a) вірне
- b) хибне

100. Виправте неточність у даному визначенні терміну «страх успіху»:

«Страх успіху у жінок – це переживання, пов'язані з неможливістю успіху для жінки».

101. Чи згодні Ви з твердженням, що трансформаційне лідерство частіше зустрічається серед жінок?:

- a) так
- b) ні

102. Концепція, яка вважає, що сприйняття лідера, у тому числі і його ефективності, залежить, перш за все, від його статі, належить:

- a) Б. Гутек
- b) Дж.Боумену
- c) Р.Кентер
- d) Дж. Бергер
- e) Е.Іглі

103. Яка з гендерних теорій лідерства стверджує, що жінка, щоб отримати менеджерську посаду, повинна продемонструвати набагато вищу компетентність, ніж чоловік, щоб зняти вплив упереджень щодо неї ?:

- a) концепція «гендерного потоку»
- b) теорія гендерної відбору лідерів
- c) концепція токенизму
- d) статусна теорія
- e) теорія рольової конгруентності

104. Відмітьте напрями формування лідерського потенціалу жінок:

- a) усвідомлення значущості для себе лідерства в кар'єрі
- b) орієнтація в моделях лідерства
- c) ідентифікація з роллю лідера
- d) засвоєння гендерних норм
- e) рефлексія гендерних стереотипів

105. Яка з гендерних теорій лідерства стверджує, що, оскільки, згідно зі стереотипами роль лідера є маскулінною, жінки-лідери будуть відчувати конфлікт між гендерною та лідерською ролями ?:

- a) концепція «гендерного потоку»
- b) теорія гендерного відбору лідерів
- c) концепція токенізму
- d) статусна теорія
- e) теорія рольової конгруентності

106. Кого можна віднести до токенів в організаціях ?:

- a) чисельну більшість
- b) символічну меншість
- c) жінок

107. У якому рядку правильно перераховані чинники, що визначають тяжкість наслідків насильства?:

- a) індивідуальні особливості жертви та насильника, тривалість, частота та тяжкість зловживань, реакція близьких оточуючих
- b) вік жертви, тривалість зловживань, реакція близьких оточуючих, рівень інтелектуального розвитку дитини
- c) індивідуальні особливості жертви, частота та тяжкість зловживань, реакція оточуючих

108. Один із неконструктивних механізмів захисту, що відгороджує жертву насильства від травматичних переживань, спогадів таким чином, що певні психічні процеси, які зазвичай є інтегрованими, діють відокремлено та знаходяться поза зоною свідомого контролю індивіда, – це:

- a) дисоціація

- b) заперечення
- c) ізоляція

109. Умисне маніпулювання людиною як об'єктом, ігнорування її суб'єктивних характеристик (свободи, достоїнства, прав тощо), що руйнує стосунки прихильності між людьми, або, навпаки, таке, що фіксує ці стосунки і призводить до різних деформацій та порушень психічного (поведінкового, інтелектуального, емоційного, вольового, комунікативного та особистісного) розвитку, – це:

- a) фізичне насильство
- b) сексуальне насильство
- c) психологічне насильство
- d) нехтування

110. Поняття психологічне насильство є ширшим, ніж поняття фізичне насильство:

- a) так
- b) ні

111. У якій із названих позицій свідок переживає найбільший емоційний стрес?:

- a) свідок розуміє ситуацію і на цій основі здійснює компетентне втручання
- b) свідок втручається у ситуацію без достатнього її розуміння
- c) свідок не має достатнього розуміння ситуації і не втручається у неї
- d) свідок розуміє ситуацію, але не відчуває сили щось змінити у ній

112. Завершіть запропоновані висловлювання правильно:

- «Характер стосунків між людьми, що виявляють ставлення однієї людини до іншої як засобу задоволення власних потреб, нехтування потребами іншої людини аж до зловживання нею, – це...».

- «Механізм відтворення гендерної системи, побудованої на домінуванні чоловіків над жінками та біполярності тендерів, – це...».

- «Якщо відбувається фіксація на травмі і постстресовий стан переходить у хронічну форму, виникає...».

113. Оцініть правильність висловлювань: «+» (правильно) - «-» (неправильно):

- «Концепція культури згвалтування розглядає сексуальне насильство як частину великої культури, яка нормалізує і раціоналізує насильство».
- «Феміністичні принципи психотерапії передбачають нейтральність психотерапевта та не надають значення політичній природі психотерапевтичної роботи і владній позиції психотерапевта».

114. Дослідження взаємозв'язку мови та гендеру було розпочато у:

- a) 60-ті роки минулого століття
- b) 70-80-ті роки минулого століття
- c) 90-ті роки минулого століття

115. Вставте пропущені слова на місце крапок у визначення:

«Гендерно чутливе мовлення – це мовлення, позбавлене ... та будь-яких інших дискримінаційних сенсів».

116. Продовжіть почате речення:

«Нерівномірна представленість у мовленні осіб різної статі, яка відзначена феміністською критикою мови, а також провідними постмодерністськими теоретиками ...»

117. Нерозуміння між статями в теорії лінгвістичних гендерних субкультур, пояснюється:

- a) умовами соціалізації в гомогенних за статтю групах
- b) гендерною нерівністю
- c) дефіцитом вербальних здібностей у жінок

118. Який з поглядів відповідає сучасному розумінню взаємозв'язку мови та гендеру?:

- a) гендер передує мовному оформленню
- b) гендер є продукт дискурсу

119. Певна послідовність взаємопов'язаних мовленнєвих актів – це:

- a) дискурс
- b) мова

- c) мовлення
- d) мовна ідентичність

120. Виправте помилку у визначенні:

«Андроцентризм – глибинна культурна традиція, що не зводить загальнолюдську суб'єктивність до єдиної чоловічої норми, а репрезентує інші суб'єктивності.

121. Чи відповідають ці висловлювання постмодерністській перспективі дослідження ?:

«Влада – це атрибут, яким володіє людина або група», «Чоловіки і жінки конструюють свою ідентичність в прийнятих рамках, що визначаються дискурсивними практиками, і будують свої бажання і дії в свідомому опорі або згоді з цими обмеженнями».

- a) так
- b) ні

122. Відмітьте функцію пліток, як жіночої вербальної практики:

- a) стабілізація групи
- b) вияв агресії
- c) ідентифікація із значущими фігурами
- d) домагання на статус

123. Жіноча вербальна практика, яка описується як поведінка, орієнтована на потреби інших і спрямована на досягнення консенсусу і гарних робочих відносин, що може допомогти просунути головні цілі організації, – це:

- a) реляційна розмова
- b) плітки
- c) активне слухання

124. Процес оцінки різного впливу на жінок і чоловіків, існуючими або пропонованими програмами, законодавством, державним політичним курсом (у всіх сферах життя суспільства та держави) це:

- a) психологічний аналіз

- b) системний аналіз
- c) гендерний аналіз
- d) контент-аналіз
- e) метаналіз

125. Непропорційна представленість соціальних та культурних ролей обох статей (а також уявлень про них) у різних сферах життя – це:

- a) гендерна асиметрія
- b) гендерна акмеологія
- c) гендерний персоногенез
- d) гендерний актуалогенез
- e) гендерний соціогенез

126. Прикладна галузь соціальної психології, що вивчає закономірності диференціації та ієрархічності відносин у сфері міжстатевої взаємодії – це:

- a) психологія гендерних відносин
- b) психологія дискримінації
- c) психологія міжособистісних відносин
- d) гендерна психологія особистості
- e) соціальна психологія груп

127. Експеримент, що проводиться у звичайних умовах навчання, життя, праці, але зі спеціальною їхньою організацією, вплив якої вивчається, називається:

- a) формуючий
- b) контрольний
- c) природний
- d) констатуючий
- e) лабораторний

128. Галузь психологічної науки, що вивчає закономірності формування та розвитку характеристик особистості як представника певної статі, зумовлені статевою диференціацією, стратифікацією та ієрархізацією, називається:

- a) диференційна психологія
- b) гендерна психологія
- c) психологія сім'ї
- d) порівняльна психологія
- e) кризова психологія

129. Система поглядів, те чи інше розуміння явищ, процесів, на особистість, на психологію чоловіка та жінки називається:

- a) парадигмою
- b) концепцією
- c) структурою
- d) методологією
- e) теорією

130. Предметом гендерної психології у найширшому його сенсі є:

- a) особливості психіки, пов'язані зі статтю
- b) чоловік та жінка
- c) статева диференціація
- d) гендерна соціалізація
- e) гендерна стратифікація

131. Розділ диференціальної психології, що вивчає різницю між індивідами, обумовлені їх статевою приналежністю, називається:

- a) психологія статевих відмінностей
- b) психологія індивідуальних відмінностей
- c) психологія гендерних відносин
- d) психологія міжгрупових відносин
- e) психологія індивідуальності

132. Як називається фемінізм (з'явився 1967 р.), який висуває положення про те, що дискримінація жінок пронизує всю людську культуру і усунути її можна лише за допомогою соціальних змін?

- a) радикальний
- b) ліберальний

- c) культурний
- d) інтелектуальний
- e) соціальний

133. До теорій, що пояснюють процес гендерної соціалізації, належать:

- a) теорія ідентифікації
- b) теорія гендерної схеми
- c) теорія статевої типізації
- d) теорії гендерних ролей
- e) всі відповіді вірні

134. Гендерний стереотип – це:

- a) диференціація діяльності, статусів, прав і обов'язків індивідів залежно від їх статевої приналежності
- b) соціальний прояв гендерної ідентичності
- c) вираження соціальних очікувань
- d) стандартизоване уявлення про моделі поведінки та риси характеру, що відповідають поняттям «чоловіче» та «жіноче»
- e) соціальна установка

135. Яка концепція визначає дихотомію чоловічого та жіночого, що спирається на «інтереси» популяції?

- a) концепція соціалізації
- b) концепція статевого диморфізму
- c) концепція біологічного детермінізму
- d) соціально-психологічна концепція
- e) концепція релевантності

136. Гендерна асиметрія означає:

- a) порушення прав людини за ознакою статі, позбавлення можливості задоволення основних потреб і розвитку особистості
- b) нерівність у соціальному становищі статей, нерівність шансів чоловіків і жінок у різних соціальних сферах, обумовлене традиційними уявленнями про їх призначення

- c) соціально обумовлене різноманіття проявів статевої приналежності лише на рівні міжособистісного спілкування
- d) баланс, гармонійне поєднання в особистості та її поведінці маскулінних і фемінних характеристик
- e) прагнення спілкування і взаємодії переважно з представниками своєї статі

137. Гендерна схема – це:

- a) образ свого тіла з погляду вираженості чоловічих чи жіночих ознак
- b) нормативний опис ролей, прийнятних для чоловіка чи жінки у певному суспільстві
- c) зв'язкова система уявлень, пов'язаних з гендерною приналежністю індивіда
- d) опис основних етапів гендерного розвитку
- e) відображення бажаної статевої ідентичності

138. Гендерні дослідження в психології пов'язані з вивченням особистісних особливостей чоловіків та жінок з погляду:

- a) зв'язку цих відмінностей із соціальним статусом
- b) біологічної зумовленості
- c) взаємодії біологічних та соціальних факторів
- d) рівноправності жінок із чоловіками
- e) дискримінації жінок на суспільстві

139. Есенціалістський підхід у дослідженнях статі :

- a) розглядає стать як винятково природну величину
- b) заперечує соціокультурні впливи на стать
- c) усі відповіді вірні

140. Сучасний гендерний підхід ґрунтується на ідеї про те, що:

- a) важливими є не біологічні відмінності між чоловіками і жінками, а соціокультурні значення цих відмінностей
- b) важливими є біологічні відмінності між чоловіками і жінками, а не соціокультурні значення цих відмінностей

c) усі відповіді невірні

141. Хто є автором класифікації ідентичностей людини (статева, етнічна, професійна, політична, ідентичність членства)?

- a) Е.Фромм
- b) Ч. Гордон
- c) І.Кон

142. Як називається жіночий архетип чоловічої психіки в аналітичній психології К.-Г.Юнга?

- a) аніма
- b) анімус
- c) немає вірної відповіді

143. Що таке соціальні експектації?

- a) вимоги до чоловіків та жінок, що висуває суспільство
- b) недотримання суспільних (в т.ч.гендерних) норм
- c) пошук адекватних норм, стосовно гендерної поведінки

144. Атрофія гендерної ролі – це:

- a) втрата чоловіком чи жінкою своїх соціальних функцій
- b) тривале перебування гендерної ролі у латентному стані
- c) усі відповіді вірні

145. Гендерно-рольовий дефіцит –це:

- a) затримка рольового розвитку, блокування його важливих потреб
- b) невідповідність гендерної ролі віковій стадії тендерного розвитку
- c) протиріччя у сфері гендерних ролей людини

146. Інверсія гендерних ролей – це :

**зміна компонентів чоловічих та жіночих ролей на протилежні
заперечення традиційних чоловічих або жіночих ролей
немає вірної відповіді**

147. Назвіть приклад інверсії статевої (сексуальної) поведінки:

- a) гомосексуалізм
- b) транссексуалізм

c) усі відповіді вірні

148. Соціально закріплені ролі, поведінка, діяльність і характерні ознаки, які певне суспільство вважає належними для жінок/чоловіків, – це:

- a) гендерні ролі
- b) стереотип
- c) упередження
- d) стать

149. Дайте правильне твердження. Фемінітиви – це:

- a) гендерна роль, яка притаманна жінці
- b) назва всесвітнього руху за права жінок
- c) набір характеристик, які притаманні жінкам
- d) слова жіночого роду, альтернативні або парні аналогічним поняттям чоловічого роду

150. Очікування стосовно поведінки інших, що ґрунтуються на основі узагальненого власного досвіду та норм суспільства, це:

- a) стать
- b) упередження
- c) стереотип
- d) гендерні ролі

Перелік запитань для індивідуального опитування:

1. Взаємозв'язок гендерної психології з іншими науками.
2. Визначення основних завдань, що стоять перед сучасною гендерною психологією та можливих перспектив і напрямків розвитку даної науки.
3. виправте неточність у визначенні поняття «гендерна ідентичність»: «Гендерна ідентичність - базова структура соціальної ідентичності, що характеризує людину з точки зору її належності до чоловічої або жіночої групи, при цьому не важливо, як сама людина себе категоризує».
4. Гендер як соціально-психологічна детермінанта самоактуалізації особистості.
5. Гендерна психологія як наука, історія питання.
6. Гендерні відмінності у агресивності, локусі контролю, тривожності та сформованістю самоконтролю.
7. Гендерні стереотипи в процесі самоактуалізації особистості.
8. Дайте визначення гендерної ідентичності.
9. Дайте визначення і характеристику гендерної схеми
10. Дайте характеристику класичного розуміння гендеру.
11. Дайте характеристику некласичного розуміння гендеру.
12. Дайте характеристику постнекласичного розуміння гендеру.
13. Дайте характеристику процесів впливу стереотипів на формування стереотипних гендерних ролей та можливі шляхи їх подолання.
14. Дайте характеристику сучасних теорій гендеру.
15. Дайте характеристику типів гендерної ідентичності.
16. Дайте характеристику різниці психологічного укладу чоловіка та жінки (манери, звички, оцінки, уявлення про належне, прийнятне та допустиме)
17. Етичні засади гендерної психології.
18. З чого складається предметне поле гендерної психології.
19. Історія виникнення поняття «гендер».
20. Коли починається і які періоди проходить гендерна соціалізація.
21. Концепція андрогінії С. Бем, характеристика «гендерної лінзи» та базових уявлень про природність гендеру.
22. На які психологічні аспекти спрямовані гендерні дослідження.
23. Навіщо нам потрібні гендерні стереотипи? Яка від них користь та шкода?

24. Назвіть основні методи кількісних та якісних досліджень, що застосовуються у гендерній психології.
25. Назвіть та охарактеризуйте зв'язки між гендерною нерівністю та ризиком опинитися в умовах бідності. Які стратегії можна застосувати для зменшення фемінізації бідності.
26. Назвіть та охарактеризуйте соціально-психологічні фактори, що визначають гендерну ідентичність
27. Назвіть та поясніть основні види гендерної ідентичності.
28. Обговоріть та проаналізуйте різницю виконання гендерних ролей особами різної статі.
29. Ознаки порушення статевої ідентифікації у дитячі роки (до настання статевої зрілості).
30. Опишіть Концепцію андрогенії Сандри Бем та Джудит Спенс, що пояснює як наявність, так і відсутність відмінностей між статями.
31. Основні досягнення та вчені, які внесли свій вклад у розвиток гендерної психології.
32. Охарактеризуйте біологічний підхід до визначення гендерних відмінностей.
33. Охарактеризуйте соціо-культурний підхід до визначення гендерних відмінностей.
34. Охарактеризуйте 2 фази процесу гендерної соціалізації.
35. Охарактеризуйте вплив соціальних норм на створення та утримання гендерних ролей в суспільстві.
36. Охарактеризуйте гендерні особливості самоактуалізації особистості
37. Охарактеризуйте значення стереотипів та їх роль у формуванні гендерних очікувань та обмежень.
38. Охарактеризуйте компоненти гендерної системи.
39. Охарактеризуйте поняття «статеві-гендерна система».
40. Очікування щодо вивчення предмету.
41. Парадигми маскуліності, чоловічі дослідження.
42. Передумови виникнення гендерної психології: періоди та ключові віхи розвитку гендерної психології, зміни у підходах до вивчення гендерної психології.
43. Передумови, напрями та задачі розвитку гендерної психології.
44. Поясніть концепцію «токенізму» (Розабет Кентер).

45. Поясніть модель, що пояснює гендерні відмінності у соціальній поведінці (Сюзанна Кросс та Лаура Медсон).
46. Поясніть чому гендерна ідентичність є важливою частиною психологічного стану особистості.
47. Процес формування гендерної соціалізації у загальних психологічних теоріях: психоаналітична, соціального наочіння, когнітивного розвитку.
48. Процес формування гендерної соціалізації у спеціальних психологічних теоріях: соціального конструювання гендеру (Дж. Лорбер, С. Фаррелл, К. Уест, Д. Зіммерман) і гендерної схеми (С. Бем).
49. Психологічні механізми гендерної соціалізації.
50. Психологічні теорії гендерної диференціації.
51. Розкрийте сутність гендерних ролей та їх вплив на поведінку та ідентичність особистості.
52. Розкрийте сутність характеристики поняття „гендерна соціалізація”.
53. Роль батьків у вихованні дитини.
54. Самоактуалізація особистості як соціально-психологічний феномен.
55. Соціалізація, як «окультурення людей».
56. Соціокультурні та історичні фактори, що сприяли розвитку гендерної психології.
57. Стадії статевої ідентичності за Шоном Берном.
58. Стратегії виховання дітей, відносно вільні від гендерної схеми (С.Бем)
59. Сучасні виклики, тренди та можливості подальшого розвитку гендерної психології.
60. Теорія соціальних ролей Еліс Іглі.
61. У чому полягає відмінність гендерної психології від психології статі?
62. У яких психофізіологічних характеристиках чоловіків та жінок виявлені значимі відмінності, а у яких якостях достовірних відмінностей не було встановлено?
63. Формування й призначення гендерної соціалізації.
64. Чи залежать гендерні стереотипи від культури суспільства, в якому живе людина? Якщо так, то які гендерні стереотипи є найбільш розповсюджені у тій або іншій культурі?
65. Чи існують гендерні відмінності у емоційних переживаннях?
66. Чи можемо ми говорити про найбільш сензитивний період процесу гендерної соціалізації?

67. Що вивчає гендерна психологія?
68. Що означає термін «соціальна психологія гендеру»?
69. Що розуміють як предмет гендерної психології?
70. Що розуміють як структура гендерної психології?
71. Що таке «гендерна система»?
72. Що таке «гендерна схема»? Що таке «теорія гендерної схеми»?
73. Що таке віктимність та з чим пов'язаний цей феномен?
74. Що таке маскулінність, фемінність, фактори розвитку?
75. Що таке модель соціальних очікувань?
76. Що таке нова психологія статі?
77. Що таке традиційна і диференційована соціалізація?
78. Що таке Шкала статево-рольової поведінки?
79. Як батьківство може впливати на формування гендерної ідентичності у дітей?
80. Як ви розумієте термін «андрогінна особистість»?
81. Як визначаються гендерні студії? Чим вони відрізняються від гендерних досліджень у психології?
82. Як впливають стереотипи про гендер на способи спілкування в різних сферах життя?
83. Як гендер визначає сприйняття та очікування від лідерів?
84. Як гендер впливає на вибір професій та можливості кар'єрного зростання?
85. Як гендер впливає на мотивацію до досягнення особистісних та професійних цілей?
86. Як гендер впливає на особистісний розвиток та самовизначення?
87. Як гендер впливає на процес самоактуалізації особистості?
88. Як гендер впливає на розподіл ролей та функцій в організаційному середовищі?
89. Як гендерна психологія взаємодіє з іншими галузями наук, такими як соціологія, культурологія, та біологія?
90. Як гендерна психологія може зробити внесок у вирішення соціокультурних проблем, пов'язаних з гендером?
91. Як гендерні ролі та очікування можуть бути пов'язані з виникненням гендерного насильства?

92. Як гендерні студії сприяють більшому розумінню гендерних питань широкому соціокультурному контексті?
93. Як гендерні фактори можуть впливати на вибір освітнього та кар'єрного шляху?
94. Як з точки зору різних теорій пояснюється дефіцит жінок у топ-менеджменті та великій політиці?
95. Як материнство може впливати на психологію жінок, особливо у контексті гендерних ролей?
96. Як методологія впливає на формулювання питань та вибір методів дослідження в гендерній психології?
97. Як можна досліджувати гендерну ідентичність з погляду соціальної психології?
98. Як можна запобігти сексизму та гендерній дискримінації?
99. Як психологічна готовність до викликів може впливати на подолання гендерних перешкод?
100. Як різняться елементи і процес самоактуалізації за гендерною ознакою?
101. Як розвиваються гендерні відмінності?
102. Як розвиваються методи досліджень у сучасній гендерній психології?
Основні акценти сучасних методів.
103. Як розпізнавати та уникати можливих спотворень при застосуванні конкретного методу у гендерних дослідженнях?
104. Як соціокультурний підхід розширює розуміння гендерних питань?
105. Яке значення має вивчення статевих відмінностей у психофізіологічній сфері для розвитку гендерної психології?
106. Яке місце психології в структурі гендерного знання?
107. Який зв'язок статевих відмінностей пізнавальної сфери з функціональною спеціалізацією півкуль мозку?
108. Яким чином розвивається гендерна ідентичність у різні періоди життя?
109. Якими явищами цікавиться сучасна гендерна психологія?
110. Які ви знаєте методи діагностики гендерних ролей.?
111. Які ви знаєте методи діагностики гендерної ідентичності?
112. Які ви знаєте методи діагностики сексуальної орієнтації?

113. Які виклики стосовно гендера можуть виникнути в контексті батьківства?
114. Які гендерні аспекти можуть впливати на стиль керівництва та комунікацію в лідерських позиціях?
115. Які гендерні ролі відповідають сучасній ситуації в суспільстві?
116. Які гендерні ролі відповідають сучасній ситуації в суспільстві? Як можна запобігти сексизму та гендерній дискримінації?
117. Які гендерні стереотипи є найбільш живучими і чому?
118. Які етапи проходило оформлення предмету гендерної психології?
119. Які є основні інститути гендерної соціалізації?
120. Які є сучасні характеристики гендеру?
121. Які є чинники гендерного насильства у сучасному суспільстві?
122. Які завдання стоять перед сучасною гендерною психологією?
123. Які компоненти входять до структури гендерної ідентичності? Охарактеризуйте їх. Як вони взаємодіють.
124. Які критерії можна використовувати для критичної оцінки методів у гендерних дослідженнях?
125. Які наслідки гендерного насильства?
126. Які основні відмінності у способах спілкування між чоловіками та жінками можуть визначати гендерні ролі?
127. Які основні принципи визначають методологію гендерних досліджень?
128. Які основні теорії гендерних відмінностей?
129. Які перешкоди жіночому лідерству в українському суспільстві?
130. Які програмні завдання стоять перед сучасною гендерною психологією?
131. Які психологічні аспекти взаємодії впливають на динаміку гендерного насильства?
132. Які психологічні виклики може ставити материнство для жінок в різні періоди життя?
133. Які психологічні особливості материнства можуть бути пов'язані з гендером?
134. Які психологічні стратегії можуть допомагати в профілактиці гендерного насильства?

135. Які психологічні умови мають бути створені для розвитку жіночого лідерства?
136. Які психофізіологічні характеристики піддаються впливу соціокультурних факторів?
137. Які різниці у визначенні цілей та амбіцій можуть існувати між чоловіками та жінками?
138. Які розділи та напрямки гендерної психології?
139. Які ролі та очікування пов'язані з батьківством з гендерної перспективи?
140. Які стратегії можна використовувати для подолання гендерних стереотипів у процесі особистісного та професійного зростання?
141. Які тенденції міждисциплінарного вивчення гендеру, як соціального конструкту?
142. Які умови сприяють утвердженню в свідомості і Я-концепції гендерної схеми?
143. Які фактори впливають на формування гендерної ідентичності в ранньому дитинстві, підлітковому періоді та дорослому віці?
144. Які фактори слід враховувати при застосуванні соціокультурного підходу в гендерних дослідженнях?
145. Які форми є гендерного насильства? Фактори формування.
146. Які форми психологічної підтримки можуть бути важливими для жертв гендерного насильства?
147. Які чинники впливають на формування різних видів гендерної ідентичності?
148. Яку роль відіграє інститут гендерної соціалізації у процесі гендерної соціалізації?

Перелік запитань для підготовки до заліку.

1. Що вивчає гендерна психологія?
2. Чим відрізняється гендер від статі ?
3. Основні компоненти гендерної свідомості .
4. Що таке фемінологія та які аспекти вона досліджує?
5. Методи досліджень у гендерній психології.
6. Охарактеризуйте поняття “гендерний конфлікт”.
7. Яке місце психології в структурі гендерного знання?
2. Що розуміють під предметом гендерної психології?
3. Якою є структура гендерної психології?
4. Які основні віхи становлення психологічного знання про гендер?
5. Які програмні завдання стоять перед сучасною гендерною психологією?
6. Фемінні характеристики як складова особистісної ідентичності.
7. Маскулінні характеристики як складова особистісної ідентичності.
8. Як розвивається гендерна ідентичність, які чинники впливають на її формування?
9. Гендерні стереотипи та їх вплив на особистість.
10. Роль фемінізму у боротьбі за гендерну рівність.
11. Вплив гендерних стереотипів на вибір професії.
12. Що таке гендерна соціалізація?
13. Вплив рольових конфліктів на осіб, які не відповідають стереотипам гендерних ролей.
14. Внесок гендерної психології у вирішення проблем гендерної рівності.
15. Походження гендерних стереотипів та їх вплив на поведінку людей.
16. Перша хвиля фемінізму.
17. Друга хвиля фемінізму.
18. Третя хвиля фемінізму.
19. Фактори, що впливають на формування гендерних ролей.

20. Мізогінія та мізандрія - охарактеризуйте ці поняття та фактори їх виникнення.
21. Структура гендерної ідентичності.
22. Види гендерної ідентичності.
23. Передумови виникнення фемінізму.
24. Поняття “гендер”, історія його виникнення.
25. Основні характеристики гендеру.
26. Соціокультурні чинники, які впливають на формування гендерної ідентичності.
27. Поняття «гендерний дисплей».
28. Опишіть процес засвоєння гендерних ролей.
29. Охарактеризуйте поняття «квір-ідентичність».
30. Поясніть відмінності понять “стать” та “гендер”.
31. Фемінний, маскулінний та андрогінний комплекси характерологічних особливостей, приклади особистісних рис, які до них відносять.
32. Процес гендерної соціалізації.
33. Методи дослідження у гендерній психології.
34. Специфіка гендерної нерівності.
35. Фактори, що впливають на гендерну нерівність.
36. Приклади гендерної нерівності в сучасному суспільстві.
37. Когнітивні, емоційні та поведінкові гендерні відмінності.
38. Дайте визначення та поясніть ключові відмінності гендерних ролей та гендерних стереотипів.
39. Вплив гендерних ролей на індивідуальний розвиток особистості.
40. Гендерні відмінності в соціальній взаємодії.
41. Вплив гендерних факторів на комунікацію, лідерство і співробітництво.
42. Вплив гендерної нерівності на психічне і емоційне здоров'я.
43. Специфіка прояву емоційно-вольової сфери залежно від гендерної приналежності.

44. Дайте визначення та охарактеризуйте поняття “Гендерна соціалізація”.
45. Гендерна система, її складові.
46. Психоаналітична теорія як одна з теорій гендерної соціалізації.
47. Теорія соціального наочіння та статевої типізації як одна з теорій гендерної соціалізації.
48. Теорія когнітивного розвитку як одна з теорій гендерної соціалізації.
49. Теорія гендерних схем як одна з теорій гендерної соціалізації.
50. Поняття моделювання в гендерній соціалізації.
51. Процес самоідентифікації як механізм гендерної соціалізації.
52. Диференціальне підсилення та диференціальне моделювання як механізм гендерної соціалізації.
53. Розуміння, усвідомлення статевої соціальної ролі як механізм гендерної соціалізації.
54. Гендерні схеми як механізм гендерної соціалізації.
55. Конформність особистості та її вплив на процес гендерної соціалізації.
56. Соціальні очікування та її вплив на процес гендерної соціалізації.
57. Диференціальне посилення та диференціальне наслідування як механізми гендерної соціалізації.
58. Агенти гендерної соціалізації.
59. Інститути гендерної соціалізації.
60. Вплив навчальних закладів на процес гендерної соціалізації.
61. Вплив засобів масової інформації на процес гендерної соціалізації.
62. Вплив дитячої літератури на процес гендерної соціалізації.
63. Соціальна феноменологія гендерних стереотипів.
64. Психологічна феноменологія гендерних стереотипів.
65. Предмет дослідження феноменології гендерних стереотипів.
64. Гендерна психологія спілкування.
65. Гендерні аспекти батьківства.
66. Психологія гендерного насильства.

67. Гендерна специфіка особистісного зростання.
68. Гендерна специфіка професійного зростання.
69. Гендерна психологія лідерства.
70. Гендер як соціальна категорія.

Основні поняття та терміни

«*Батьківство*» - соціально-психологічний феномен, що представляє собою емоційно і оціночно-забарвлену сукупність знань, уявлень і переконань щодо себе як батька, реалізовану у всіх проявах поведінкової складової батьківства»; батьківство, як соціально-психологічний феномен, - являє собою сукупність знань, уявлень та переконань стосовно себе у батьківській ролі, які реалізуються у всіх проявах поведінкової складової батьківства «...основним критерієм для виділення батьківства з навколишнього середовища служить її цільове призначення – це народження та виховання дітей».

«*Гендерний дисплей*» – це детермінована культурою форма самопрезентації гендерних характеристик особистості; самовиявлення своєї статевої приналежності та сексуальних переваг, що відповідає конкретній ситуації комунікації, конкретному партнеру.

«*Нормативний тиск*» (*normative pressure*) – описує механізм того, як людина повинна підстроюватися під суспільні або групові очікування (соціальні норми), щоб суспільство її не відторгло.

«*Нормативний тиск*» (*normative pressure*) – описує механізм того, як людина повинна підстроюватися під суспільні або групові очікування (соціальні норми), щоб суспільство її не відторгло.

«*Стереотипна загроза*» – одна з ліній експериментальних досліджень, що має витoki у соціальній психології. Соціальні функції, спрямовані на підтримку соціального порядку і обумовлені здатністю стереотипів виступати фактором соціальних відносин.

Андрогінія – поняття, що означає людей, які успішно поєднують в собі як традиційно чоловічі, так і традиційно жіночі психологічні якості. Це дозволяє людям менш жорстко дотримуватися статево-рольових норм, вільніше переходити від традиційно жіночих занять до чоловічих.

Андроцентризм – глибинна культурна традиція, що зводить загальнолюдську суб'єктивність до єдиної чоловічої норми, що репрезентується як універсальна об'єктивність, у той час як інші суб'єктивності, і насамперед, жіноча, репрезентується як відхилення від норми, як маргінальна. Таким чином, андроцентризм – це не просто погляд на світ з чоловічої точки зору, а видача чоловічих нормативних уявлень і життєвих моделей за універсальні соціальні норми і життєві моделі.

Багатоголосе дослідження – Ідея багатоголосого дослідження спирається на ідею про необхідність і принципову можливість спільної участі в інтерпретації тексту трьох сторін, причетних до дослідження: автора тексту, дослідника і читача текстових описів. Причому, критичну вирішальну роль тут набуває саме позиція читача. Велика увага в рамках даного методу приділяється переживанням дослідника, які також фіксуються в підсумковому звіті і відкриваються для вільних інтерпретацій читача.

Батьківські установки – це певний погляд на свою роль батька або матері.

Вербальне спілкування – процес встановлення, підтримки цілеспрямованого, прямого або опосередкованого контакту між людьми за допомогою мови.

Віктимність – потенційна здатність стати жертвою злочинного наміру, коли цього можна було б уникнути.

Гендер – це соціально-психологічна характеристика, набута у процесі соціалізації, яка формує людину як чоловіка чи жінку і значною мірою визначається особливостями культури, традицій, вихованням та соціальними очікуваннями.

Гендер – це складний соціокультурний процес конструювання суспільством різниці у чоловічих та жіночих ролях, поведінці, ментальних та емоційних характеристиках та сам «результат» - соціальний конструкт гендера. Важливим елементом гендерних відмінностей є протиставлення «чоловічого» та «жіночого» та підкорення «жіночого» «чоловічому».

Гендер – це багаторівневий та багатовекторний феномен, який у сучасній науці намагаються досліджувати комплексно.

Гендерна асиметрія в мові – нерівномірна представленість у мові осіб різної статі, яка відзначена феміністською критикою мови, а також провідними постмодерністськими теоретиками.

Гендерна дискримінація – це диференційований підхід до людей на основі їх статі.

Гендерна ідентичність – базова структура соціальної ідентичності, що характеризує людину з точки зору її належності до чоловічої або жіночої групи, при цьому найбільш значуще, як сама людина себе категоризує.

Гендерна ідентичність – це самовизначення людини як представника будь-якого гендеру, самовідчуття себе чоловіком чи жінкою, або представником іншої гендерної категорії.

Гендерна комунікація характеризується використанням вербальних та невербальних засобів для демонстрації знання норм статево-рольової поведінки.

Гендерна психологія (англ. gender – рід, стать і грец. psyche – leif, logos – учення) вивчає психологічні закономірності та механізми творення, перетворення та вияву різних форм гендеру (гендерної ідентичності) в інтерперсональній взаємодії.

Гендерна роль – це функція особистості, що забезпечує відтворення гендерного стереотипу; модель поведінки і стосунків, які дозволяють іншим людям робити висновки про приналежність індивіда до чоловічої або жіночої статі.

Гендерна сегрегація — переважне спілкування із представниками/-цями своєї статі й обмеження контактів з представниками/-цями протилежної статі; спостерігається в дитячих іграх без участі дорослих, а у дорослому віці — у дружніх і ділових стосунках.

Гендерна система характеризує гендер на макрорівні. Її визначають як сукупність взаємопов'язаних інститутів та організацій, за допомогою яких соціально, ідеологічно й органічно будуються стосунки між жінкою та чоловіком, ставлення суспільства до проблем статі, формується реальна статева нерівність або рівність, здійснюються завоювання, реальне утвердження й гарантія прав, свобод і обов'язків жінок та чоловіків, забезпечуються реальні можливості їх самореалізації відповідно до досягнутого рівня гендерної культури

Гендерна соціалізація – процес засвоєння норм, правил поведінки, соціальних установок відповідно до культурних уявлень про роль, положення і призначення чоловіка і жінки в суспільстві. Гендерна соціалізація – це один з напрямів гендерної психології, який сформувався на основі різних психологічних галузей: соціальної психології та психології розвитку.

Гендерна схема – зафіксована в культурі сукупність (схема) особистісних якостей і способів соціальної взаємодії, з якою кожен індивід певної статі співвідносить себе, впорядковує і типізує індивідуальний досвід, а також організовує і типізує поведінку чоловіків і жінок.

Гендерна схема – це когнітивна структура, сітка асоціацій, яка функціонує як передбачувана структура.

Гендерна схематизація – це узагальнена і натренована когнітивна готовність дітей кодувати та організовувати інформацію про себе та других відповідно до культурних визначень «чоловіче-жіноче».

Гендерна теорія – система наукових поглядів на відносини, ролі, норми, статуси, цінності чоловіків і жінок, їхнє соціальне життя, життєвий досвід, набуття та реалізацію ними соціально-рольових характеристик.

Гендерне насильство – це форми насильницьких дій, що мають чітко виражену гендерну групу, на яку спрямоване насильство або яка чинить насильство; - це механізм відтворення гендерної системи, побудованої на домінуванні чоловіків над жінками та біполярності гендерів.

Гендерне спілкування – різновид соціально-рольового спілкування, де люди взаємодіють як представники своїх гендерних груп.

Гендерний підхід – це методологічна основа досліджень у суспільних науках, орієнтована на втілення ідеї рівності людей, незалежно від їх статевої належності.

Гендерний підхід – це методологічна основа досліджень у суспільних науках, орієнтована на втілення ідеї рівності людей, незалежно від їх статевої належності.

Гендерні атитюди – позитивна або негативна налаштованість ставлення до своєї та протилежної статі: бажання бути представником певної статі; надання переваги відповідним статевим ролям, заняттям; позитивна чи негативна оцінка статі.

Гендерні стереотипи – це соціально конструйовані категорії «маскулінності» і «фемінності», які підтверджуються різною (в залежності від статі) поведінкою, різним розподілом всередині соціальних ролей і статусів і підтримуються психологічними потребами людини поводитися в соціально бажаній манері і відчувати свою цілісність і несуперечливість.

Гендерні студії – міждисциплінарний підхід у вивченні гендерних питань, що об'єднує психологію, соціологію, культурологію та інші галузі; - комплекс міждисциплінарних досліджень (соціології, психології, економіки, політології, педагогіки та інших наук), присвячених феномену статі в її соціальних вимірах.

Гендерні схеми - це когнітивні утворення, які використовуються для організації інформації на основі гендерних категорій

Гендерночутлива мова – це мова, позбавлена андроцентризму, сексизму та будь-яких інших дискримінаційних сенсів.

Гендерологія (англ. *gender* – рід, стать і грец. *logos* – учення) – це міждисциплінарний напрям у суспільних науках, що охоплює проблеми

індивідів з різною гендерною та сексуальною ідентичністю. Її об'єктом є закономірності соціального конструювання статі, а предметом – закономірності репрезентації соціальних особливостей статі (гендер).

Глибинне інтерв'ю - проводять для з'ясування переконань, мотивів, установок, цінностей, почуттів і ставлення чоловіків та жінок до власної гендерної ідентичності, гендерного образу.

Гомосексуальна ідентичність – це усвідомлення та прийняття своєї гомосексуальної орієнтації.

Гомофобія – ірраціональний страх та упередженість щодо гомосексуалізму та гомосексуалістів.

Дискримінація – використання конкретних практик пригнічення, обмеження на основі статі людини.

Дискурс – це певна послідовність комунікативних подій, що відбуваються між комунікатором та слухачем. Може мати вербальну та невербальну форми. У дискурс-аналізі акцент робиться на з'ясуванні прихованих детермінант, контекстів мовленнєвих висловлювань.

Диференціальне наслідування – механізм гендерної соціалізації, в ході якого людина вибирає статево- рольові моделі в близькому оточенні (в родині, серед однолітків, у школі, серед героїв фільмів, книг і т.д.) та наслідує стандарти поведінки, що демонструє модель.

Диференціальне посилення – механізм гендерної соціалізації, в ході якого прийнятна для даного суспільства поведінка людини в залежності від її біологічної статі винагороджується, а неприйнятна – карається. Винагорода часто виступає в формі суспільного схвалення. І навпаки, будь-яке відхилення від моделі поведінки, яка в даній культурі вважається відповідною гендерній ролі, в більшості випадків карається соціальним несхваленням.

Експеримент – це метод, що дозволяє виявити причинно-наслідкові залежності і полягає в організації дослідного процесу, під час якого

експериментатор у контрольованих умовах здійснює систематичні спостереження за реакціями досліджуваних на змінювані фактори. Це активний спосіб пізнання дійсності, він передбачає планомірне втручання вченого у досліджувану ситуацію, управління нею.

Екстеріоризація – процес переходу результатів розумових дій на зовні. Поняття, яке підкреслює те, що в загальному процесі соціалізації чоловіки і жінки формуються в різних соціально-психологічних середовищах – це диференційована соціалізація.

Жіноча ідентичність – категоризація себе як представника жіночої соціальної групи.

Ідентичність – це провідна характеристика Я-концепції, що відображає більш-менш усвідомлювану і прийнятну для особистості її когнітивну складову (образ Я, картину Я), що забезпечує цілісність і безперервність особистості впродовж життя.

Ідеографічний підхід – полягає у вивченні одного індивіда чи іншого соціального явища без співставлення його з іншими. Основні переваги: глибина пізнання та аналізу, яскравість, наближеність до життя, унікальність, комплексний підхід до особистості.

Інтеріоризація – процес перенесення зовнішньої форми предметної діяльності у внутрішній план дій.

Контекст – обставини, в яких відбувається певна комунікативна подія.

Контент-аналіз – метод, що використовується для аналізу різних характеристик середовища (тексту, зображень), щоб визначити повідомлення, які вони містять.

Кореляційний підхід до організації дослідження полягає в одночасному вивченні багатьох змінних, що дозволяє з'ясувати взаємозв'язки між ними та перевірити модель явища.

Кроссдрессінг (від англ. Cross-dress, дослівно одягнутися інакше) – носіння одягу протилежної статі з метою отримання естетичної або, іноді, сексуальної насолоди.

Лідерський потенціал – це системне, інтегративне особистісне утворення, що є єдністю інтелектуальних, мотиваційних, емоційно-вольових та професійно- ціннісних якостей. Лідерський потенціал є важливою складовою професійного потенціалу майбутнього керівника, політика

Лінгвістична гендерологія – науковий напрям у складі міждисциплінарних гендерних досліджень, в межах якого на базі лінгвістичного понятійного апарату вивчається гендер у його мовному вияві.

Лонгitudний план – дозволяє сформуванню уявлення про гендерні характеристики в часовому вимірі.

Мейнсплейнінг – новий термін для позначення поблажливої манери вести розмову чоловіка з жінкою, що виявляється у використанні максимально спрощених пояснень та апеляції на статі.

Мета-аналіз – використовується для узагальнення результатів багатьох досліджень, для перевірки різнорідних гіпотез.

Методологічна триангуляція – комбінування якісних і кількісних методів, що приводить до з'єднання переваг обох методологій, і як наслідок – одержання більш надійних даних.

Методологія гендерних досліджень – система концепцій, підходів та принципів, які визначають логіку та методи вивчення гендерних аспектів в психології що формується, головним чином, на основі переосмислення таких концепцій, як теорія статевих ролей і соціального конструктивізму.

Мізогінія (від грец. Μίσος - «ненависть» і γυνή - «жінка») – поняття, що означає жінко- ненависництво, що виражається в формі приниження жінок, насильства над жінками або сексуальної об'єктивації жінок.

Мовленнєва комунікація – передача інформації мовними засобами у процесі взаємодії.

Мовленнєва поведінка – сукупність мовленнєвих вчинків.

Мовний сексизм – це вираження у мовленні поглядів та переконань, які принижують та стереотипізують особу за ознакою статі чи її сексуальної орієнтації.

Насильство – це такий характер стосунків між людьми, що виявляє ставлення однієї людини до іншої як засобу задоволення власних потреб, нехтування потребами іншої людини аж до зловживання нею.

Номететичний підхід – полягає у порівнянні індивідів з певної точки зору з метою пошуку спільних закономірностей. Основні переваги: широта, точність, відтворюваність, можливість прогнозування. Основні недоліки: відсутність яскравості та життєвості.

Патріархат – форма суспільного устрою, в якій, домінуюча роль у всіх сферах життя належить чоловікові, що характеризується такими ознаками: патрилійність, патрилокальність, моногамія або полігамія, зосередженість прав стосовно розпорядження майном сім'ї та економічним життям родини в руках чоловіка.

Психологічна допомога – широка, багаторівнева сфера психологічної практики, що здійснюється у формах консультування та психотерапії.

Психологічне консультування – безпосередня робота з людьми, спрямована різноманітних проблем, труднощами в міжособистісних стосунках, де основним засобом впливу є певним чином побудована бесіда.

Психологія гендерна – галузь психологічного знання, яка в основному вивчає характеристики гендерної ідентичності, що детермінують соціальну поведінку людей залежно від їх статевої приналежності.

Психологія сім'ї та шлюбу – міждисциплінарний напрям у психології, в рамках якого вивчаються різноманітні проблеми сім'ї та шлюбу.

Психологія статі – це галузь наукового знання, яка об'єднує розрізнені дослідження психологічних відмінностей між статями, що обумовлені біологічними чинниками. Вона може розглядатися як передумова розвитку гендерної психології.

Психотерапія, на відміну від психологічного консультування, орієнтована, в основному, на розв'язання глибинних проблем людини, що складають базис більшості життєвих труднощів та конфліктів. Проте відмінність між консультуванням та психотерапією є досить умовною, оскільки в процесі роботи психолога з клієнтом він може працювати з проблемами різних рівнів та застосовувати різні методи втручання.

Рольовий конфлікт – це стан психологічного напруження, викликаний внутрішнім конфліктом, що породжений суперечністю вимог виконуваних соціальних ролей.

Самоактуалізація - це вроджена тенденція до безперервного розгортання свого необмеженого творчого потенціалу у навчально-професійній діяльності.

Сексизм – емоційне ставлення до людей, засноване на переконанні пріоритету однієї статі над іншою.

Сексизм – ідеологія і практика дискримінації людей за ознакою статі. Вона заснована на установках або переконаннях, відповідно до яких жінкам (або чоловікам) помилково приписуються певні якості або відмовляється у наявності таких.

Сексизм мовний – дискримінація за статевою ознакою в мові, який існує як на рівні слова, так і на рівні речення та всього дискурсу. Найрозповсюдженішими варіантами мовного сексизму є мовленеві гендерні стереотипи, „невидимість” жінок у мові та асиметрія у використанні паралельних висловів стосовно чоловіків і жінок.

Сексуальна ідентичність – це усвідомлення людиною своїх сексуальних переваг.

Сексуальність – сукупність психічних реакцій, переживань і вчинків, пов'язаних з виявом статевого потягу.

Скляна стеля – термін для позначення невидимого і формально ніяк не позначеного бар'єру, який обмежує кар'єрне просування жінок, безвідносно до їх професійних якостей, певного рівня соціальної ієрархії в організації, області чи державній системі. Пізніше був розширений і на інші соціальні групи та меншини (етнічні, сексуальні тощо).

Соціалізація - процес засвоєння соціальних норм, правил, особливостей поведінки, процес входження в соціальне середовище. З її допомогою відбувається відтворення соціальної системи та формування еталонів, стереотипів, стандартів.

Соціальна роль – це модель поведінки, що відповідає правилам, очікуванням, вимогам соціального оточення.

Соціальні норми – це основні правила, які визначають поведінку людини у суспільстві.

Спільне дослідження - припускає озброєння досліджуваного засобами аналізу і здійснення дослідження в цілому. Висновки дослідника, здійснені в результаті власного дослідження представлених випробуваним текстів, доповнюються в цьому випадку інтерпретаціями досліджуваних.

Спостереження – метод, що спрямований на ідентифікацію, найменування, порівняння, опис і класифікацію окремих явищ та їх сукупності, а також цілеспрямоване, організоване, певним чином фіксоване сприйняття досліджуваного об'єкта. *Включене спостереження* – спосіб вивчення поведінки людей, який полягає в тому, що дослідник стає членом групи за якою ведеться спостереження.

Статева типізація – це результат переробки інформації про гендерну схему, тобто готовність засвоювати інформацію про себе у контексті понять «чоловіче-жіноче».

Статевно-гендерна система – це набір домовленостей, якими суспільство оперує, щоб трансформувати біологічну сексуальність у продукт людської діяльності, і те, де ці трансформовані сексуальні потреби задовольняються. «Квір» – все, що знаходиться за межами «нормального» суспільства, заснованого на гендерній дихотомії. Квір як «парасолькова ідентичність» дозволяє об'єднувати в собі різний набір сексуальних ідентичностей.

Стать – анатомо-фізіологічні особливості людей, на основі яких людські істоти визначаються як чоловіки або жінки; універсальні, біологічні причини поведінки

Стать (sex) – категорія, що виражає певний набір анатомо-фізіологічних ознак, за якими відрізняються та репродуктивно доповнюють одне одного людські особини. Анатомічні відмінності між самцями та самками одного й того ж біологічного виду називаються – статевий диморфізм.

Сучасна гендерна теорія – система наукових поглядів стосовно відносин, ролей, норм, статусів та цінностей чоловіків і жінок, їхнього соціального життя та життєвого досвіду, набуття й реалізації ними соціально-рольових характеристик і особливостей.

Творення гендеру („doing gender”) – процес взаємодії, в якому індивіди присвоюють гендерну ідентичність собі і регламентують її іншим. Головними детермінантами створення гендеру служать соціальні очікування, ролі і конвенціональні вимоги статевої адекватності поведінки.

Транссексуалізм – стійке усвідомлення своєї приналежності до протилежної статі, незважаючи на правильне (відповідне генетичної статі) формування гонад, уrogenітального тракту і вторинних статевих ознак.

Усвідомлене батьківство – «...це повне взяття на себе відповідальності за процес зачаття й народження здорових дітей»; – соціально- психологічний

феномен, що, базуючись на певній системі знань, умінь, навичок, почуттів, якостей, реалізується у відповідальній поведінці батьків, спрямованій на виховання і розвиток дитини, формування її гармонійної особистості

Фемінізм – філософська концепція соціокультурного розвитку, альтернативна до існуючої європейської традиції, яка виявляє зверхність до жіночого соціального досвіду в уявленнях про світ і суспільство.

Фемінізм – це філософська концепція, яка становить основу соціально-політичного, культурного, інтелектуального руху, спрямованого на забезпечення рівноправності жінок з чоловіками в усіх сферах суспільного життя.

Фемінологія (від латин. *femina* – жінка) – вивчає закономірності соціального становища жінок, соціально-політичні, економічні, соціально-психологічні закономірності вирішення жіночого питання (дискримінації жінок, нерівності статей).

Фокус-група – це метод групового інтерв'ювання жінок і чоловіків, спрямований на отримання суб'єктивних думок респондентів стосовно свого гендерного образу, норм та цінностей, які становлять основу його формування, щодо сутності понять «маскулінність», «фемінність» та ін.

Чоловіча ідентичність – це категоризація себе як представника чоловічої соціальної групи і відтворення гендерно обумовлених ролей, диспозицій, самопрезентації.

Список рекомендованої літератури

1. Балл Г.А. Концепція самоактуалізації особистості у гуманістичній психології. – К.: Ровесник – 1993. – 32 с.
2. Берн Ш. М. (2001). Гендерна психологія. СПб.: Нева.
3. Бовуар де Сімона. Друга стаття /Пер. з фр.: У 2т. – Т.1. – К.: Основи, 1994. – 390 с.
4. Герман, Джудіт (2015). Психологічна травма та шлях до видужання: наслідки насильства — від знущань у сім'ї до політичного терору. Львів: Видавництво Старого Лева.
5. Говорун Т., Кікінежді О. (2003). Гендерна ідеологія в навчально-виховному процесі. Освіта і управління, №4, 56-68.
6. Говорун Т.В., Кікінежді О.М. Гендерна психологія: Навч. посібник. – К.: „Академія”, 2004. – 308с.
7. Горні К. (2003). Втеча від жіночості. Незалежний культурологічний часопис «І», № 27, 6-23.
8. Городнова Н, Перепетченко Н., Мирончук В, Шпакович М. (2004). Статеворольові стереотипи на сторінках шкільних підручників. Психолог, № 21–22, 114 – 128.
9. Гриценко Г.(2019). Розбираємося з насильством: соціологія і психологія явища. Гендер в дебалях. Ресурс доступу: <https://genderindetail.org.ua/season-topic/genderne-nasilstvo/rozbiraemosya-z-nasilstvom-sotsiologiya-i-psihologiya-yavischa-134066.html>
10. Гундертайло Ю. Д. Женские практики: культурная реабилитация. Наукові студії із соціальної та політичної психології : зб. статей. К. : Міленіум, 2014, Вип. 33 (36), 330-335.
11. Дроздова М. А. (2016). Метричні особливості статево-вікових стереотипів жінок. Наукові студії із соціальної та політичної психології : зб. статей. К. : Міленіум, Вип. 38 (41), 151-157.
12. Заграй Л. Д. (2015). Гендерні моделі в уявленнях молоді. Наукові записки
13. Іванченко С.М. (2007). Багатовимірна модель гендера. Соціальна психологія, №4., 157-173
14. Кауфман, М. (1987). Конструювання маскулінності та триада чоловічого насильства. Режим доступу: <https://genderindetail.org.ua/season-topic/genderne-nasilstvo/triada-cholovichogo-nasilstva-134030.html>

15. Кісь О (2003). Моделі конструювання гендерної ідентичності жінки в сучасній Україні. Незалежний культурологічний часопис "І", No27, "Фемінність і маскуліність", 109-119.
16. Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами і пояснювальна доповідь. Стамбул (Туреччина), 11 травня 2011 року // <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices>
17. Мельник Т., Кобелянська Л. Сучасне гендерне мислення : [словник]. К. : К.І.С., 2005.
18. Національного університету «Острозька академія». Серія «Психологія», Вип.2, 55-64
19. Орбан-Лембрик Л.Е. (2003). Соціальна психологія. К.: Академвидав
20. Політики організацій та дискримінації на робочому місці. Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology. III(21). Issue: 43. Режим доступу: www.seanewdim.com.
21. Скорик М. М. (2014). Специфіка жіночої політичної участі в умовах сучасної України. Наукові студії із соціальної та політичної психології : зб. статей. К. : Міленіум, 2014, Вип. 34 (37). 56-62.
22. Теорія та історія фемінізму (1996). Харків, Ф-Пресс,
23. Титаренко Т.М. (2008). Основи соціальної психології. К.: Міленіум.
24. Ткалич М.Г. (2015). Психолого-організаційні особливості гендерної
25. Ткалич М.Г. (2016). Гендерна психологія. К.: Академвидав.
26. Ткалич М.Г. Гендерна ідентичність особистості та проблеми професійного стресу // Синдром „професійного вигорання” та професійна кар’єра працівників освітніх організацій: гендерні аспекти. / За наук. ред С. Д. Масименка та ін. – К.: Міленіум, 2004. – С. 80-91.
27. Фролов П.Д., Фролова Ю.П. (2016). Традиційна сім’я та альтернативні форми сексуально-шлюбних стосунків в уявленнях молоді. Проблеми політичної психології : збірник наукових праць. Л. А. Найдьонова, Л. Г. Чорна, І. Г. Батраченко (ред.). К. : Міленіум, Вип. 4 (18), 268-274.
28. Хлаповська Т. Г. (2014) Приваблива жінка очима користувачів сайтів знайомств. Наукові студії із соціальної та політичної психології : зб. статей. К.: Міленіум, Вип. 34 (37), 277-282.
29. Шевченко, З. В. (2016). Словник гендерних термінів. Черкаси: видавець Чабаненко Ю. Режим доступу: <http://a-z-gender.net/ua/>

30. Щотка О.П. (2017) Розвиток кар'єрної орієнтації «менеджмент» у магістранток. Організаційна психологія. Економічна психологія: науковий журнал Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України та УАОПІ, № 1 (8), 91-97.
31. Щотка О.П. (2018). Гендерна психологія лідерства та кар'єри. В кн. О.Щотка (ред.) Соціально-психологічна підготовка менеджера освіти. Ніжин:НДУ.
32. Юммел М. С. Гендероване суспільство. —К.: Сфера, 2003. — 490 с.
33. Яцина О.Ф. Семья, брак, партнерство, отцовство в постмодерных координатах (2016). Проблемы политической психологии : збірник наукових праць. Л.А. Найдьонова, Л.Г. Чорна, І.Г. Батраченко. К.: Міленіум, Вип. 4 (18), 279-2